

В цивілізованому світі домогосподарства і держава мають органічні взаємозв'язки. З одного боку, вони об'єктивно зацікавлені в існуванні сильного державного апарату, який забезпечує охорону кордонів країни, підтримує правопорядок, створює і вдосконалює законодавство, регулює функціонування різних сфер і галузей економіки та керує адміністративно-територіальними утвореннями, забезпечує значною мірою безкоштовні освітні та медичні послуги тощо. Весь цей громіздкий державний апарат утримується за рахунок податків, зборів та інших платежів, в т. ч. і громадян (домогосподарств) – і це є об'єктивною умовою існування країни, її суспільства і кожного з нас.

Таким чином, формування і використання фінансових ресурсів домогосподарств є важливим та активним важелем економічного стимулювання суспільного виробництва та стабільного соціального розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Глущенко О.В. Фінансові ресурси домогосподарств як складова частина фонду національного добробуту України. *Економічний аналіз*. 2016. Том 24. № 1. С. 122-132.

2. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Демчук Ірина Ігорівна
Студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ
Науковий керівник: к. е. н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Шулюк Б.С.
Західноукраїнський національний університет

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Прискорення глобалізаційних процесів, які суттєво ускладнюють функціонування фінансових систем внаслідок появи широкого спектру новітніх

фінансових продуктів та послуг, вимагають від громадян вирішення доволі складних завдань, до розв'язання котрих вони часто виявляються невідготуваними. Відтак, через відсутність необхідних фінансових знань та навиків прийняття зважених фінансових рішень, на фоні агресивної пропозиції і реклами таких продуктів та послуг з боку комерційних структур, в суспільстві відбувається накопичення значних диспропорцій та ризиків, здатних у сучасних умовах перерости в проблему національного масштабу.

Актуальність питань низького рівня фінансової грамотності населення особливо зростає в останні десятиліття, коли значно загострилися проблеми непосильного особистого боргового навантаження, відсутності ефективних заощаджень, нездатності громадян вживати ефективних заходів, спрямованих на захист власного добробуту тощо. Саме цей період ознаменувався посиленням уваги урядів розвинених країн світу до проблем підвищення фінансової грамотності населення. У цей час у США, Великобританії, Австралії та інших державах починали діяти національні стратегії і програми підвищення фінансової грамотності, на реалізацію яких уряди спрямовували кошти з державного бюджету, а також залучали приватні і громадські організації. Сьогодні питання фінансової грамотності включені в обов'язкові і факультативні освітні програми багатьох країн світу.

Особливо актуальним питання підвищення фінансової грамотності є і для України. Адже більшість наших співгромадян (зважаючи на особливості історичного розвитку держави) не лише мають слабкі уявлення щодо засадничих принципів функціонування фінансового ринку та потенційних можливостей інвестування, але й відчувають колосальну недовіру до вітчизняних фінансових інституцій.

Відтак, оцінюючи стан фінансової грамотності населення в Україні, спробуємо окреслити можливі шляхи її підвищення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

Безумовно, у підвищенні рівня фінансової грамотності мають бути зацікавлені передусім самі громадяни, адже грамотний споживач фінансових

продуктів і послуг виявляється краще захищеним від шахрайських дій зі сторони недобросовісних продавців таких продуктів і послуг. Низький же рівень фінансової грамотності населення призводить до прийняття неефективних інвестиційних рішень, збільшення рівня особистих боргових зобов'язань, передачі негативного фінансового досвіду підростаючому поколінню, неефективного формування пенсійних заощаджень тощо.

При цьому зазначимо, що оволодіння азами фінансової грамотності потребують усі категорії громадян. Так, у дітей основи фінансової освіченості формують уявлення про цінність грошей, створюють фундамент для розвитку постійних навиків планування сімейного бюджету і заощаджень. На жаль, основ фінансової грамотності не викладають у середній школі. А це міг би бути надзвичайно корисний урок для школярів (навіть, можливо, більш цінний, ніж безліч інших речей, котрі їм старанно викладають і які навряд чи колись пригодяться у повсякденному житті). Не опікуються формуванням належного рівня фінансової грамотності молоді і у вищій школі, адже дисциплін, пов'язаних із формуванням навиків ефективного управління особистими фінансами, у робочих навчальних планах вищих навчальних закладів годі й шукати. Знання основ фінансової грамотності, безумовно, потрібне і дорослим громадянам для прийняття зважених фінансових рішень в процесі інвестування та оцінки пов'язаних із ним ризиків, а також для планування майбутнього пенсійного забезпечення.

У підвищенні фінансової грамотності громадян має бути зацікавлена і держава, адже високий рівень фінансової грамотності сприяє притоку тимчасово вільних коштів населення у фінансовий сектор країни, стимулює розвиток конкуренції на фінансовому ринку та забезпечує макроекономічну стабільність у суспільстві. Водночас, низький рівень фінансової грамотності населення обмежує можливості і знижує ефективність державного регулювання фінансового ринку. До того ж, з макроекономічної точки зору недостатній рівень знань у сфері функціонування фінансових послуг означає низький рівень залучення широких верств населення до їх споживання, а, отже, обмежує рівень

і якість заощаджень та інвестицій, які загалом і формують потенціал економічного зростання країни.

Зацікавленими у високому рівні фінансової грамотності є також й інституції фінансового ринку, які безпосередньо надають фінансові послуги громадянам. Адже недостатня фінансова грамотність споживачів сприяє росту негативних зовнішніх ефектів, спровокованих недобросовісними надавачами фінансових послуг, що, безумовно, призводить до зменшення довіри населення до фінансового сектору загалом. Фінансові установи абсолютно не зацікавлені у фінансово неосвічених громадянах, оскільки чим більше буде фінансово грамотних клієнтів, тим стабільніше працюватиме фінансовий ринок і, відповідно, знижуватиметься частка ризикових фінансових операцій, зменшуватиметься відсоток проблемних кредитів тощо [1].

Дослідження, проведені Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Світовим банком та іншими міжнародними організаціями, свідчать про недостатній рівень фінансової грамотності більшості населення світу. Це, в свою чергу, призводить до прийняття рішень потенційними споживачами фінансових послуг без грамотного та виваженого прорахування й оцінки можливих ризиків від обрання тієї чи іншої послуги в майбутньому.

Нехтування населенням наслідків неправильних рішень при виборі фінансових послуг замість поліпшення обертається погіршенням фінансового добробуту. В свою чергу, відсутність інформації або її фрагментарне подання обмежує доступ до фінансових послуг для значної частини населення.

Така ситуація не сприяє забезпеченню стійкості фінансового сектору та, відповідно, ефективного економічного розвитку країни. Належний рівень фінансової грамотності населення безпосередньо впливає на здатність ефективно управляти власним коштами, раціонально здійснювати їх розподіл на короткострокові та довгострокові заощадження.

Споживачі фінансових послуг, які неефективно управляють своїми фінансовими зобов'язаннями, стають заручниками фінансових установ, які надали такі послуги. Це особливо відчувається в періоди фінансових криз, котрі

загрожують стабільності фінансової системи як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Розширення спектра фінансових послуг, їх ускладнення, з одного боку, та необхідність перегляду підходів до користування ними, з другого боку, об'єктивно зумовлюють актуальність вирішення проблеми підвищення рівня фінансової грамотності населення, котра як в Україні, так і у світі набуває дедалі більшої актуальності.

Список використаних джерел:

1. Кізима Т. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2012. Вип. 2. С. 64-71.

Захарко Тетяна Ігорівна

Студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Мелих О.Ю.

Західноукраїнський національний університет

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Забезпечення сталого розвитку держави без кардинального реформування державних фінансів в цілому і бюджету як їх центральної ланки неможливе в умовах бюджетної децентралізації. За допомогою державного бюджету забезпечується функціонування країни, сприяння її соціально-культурному та економічному розвитку. Саме за допомогою бюджету здійснюється акумуляція коштів для подальшого фінансування пріоритетних напрямків, ефективного і цільового використання бюджетних коштів, а також